

УДК 339.5

*О. В. Яковенко,
кандидат економічних наук, доцент старший науковий співробітник
відділу наукових досліджень з економічних питань митної справи
Державний науково-дослідний інститут митної справи*

*Ю. О. Медвідь,
молодший науковий співробітник відділу
наукових досліджень з економічних питань митної справи
Державний науково-дослідний інститут митної справи*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ КРАЇН ЄВРОПИ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО МИТНОГО СОЮЗУ

Постановка проблеми. В умовах поглиблення інтеграційних процесів світової економіки, розвитку виробництва та споживання, розширення міжнародної торгівлі, формування глобальних загроз, таких як незаконна торгівля, міжнародний тероризм, торгівля небезпечними товарами, важливу роль відіграють митні органи.

Саме на них покладається завдання забезпечення дотримання балансу між якісним захистом внутрішнього ринку, сприяння торгівельним відносинам та досягнення ряду інших важливих цілей.

Глобалізація міжнародної економіки генерувала проблеми, які окремі митні адміністрації не взмозі самотійно вирішувати. Це зумовлює та обґрунтовує необхідність розвитку міжнародного співробітництва у формі постійного вивчення та обміну досвідом між митними органами різних країн світу чи митними союзами, або безпосередньої інтеграції в такі митні союзи.

Враховуючи євроінтеграційні орієнтири України актуальним є дослідження основних стратегічних напрямків роботи митних органів в рамках діяльності Європейського митного союзу.

В сучасних умовах діяльність Європейського митного союзу фактично спрямована на вирішення завдань, які є діаметрально протилежними: спрощення процедур митного контролю на кордоні з одночасним забезпеченням високого рівня

захисту економіки від порушень суб'єктами господарської діяльності митного, податкового, екологічного та іншого законодавства. При цьому потрібно пам'ятати про постійне зростаюче навантаження на митні органи у зв'язку із суттєвим збільшенням обсягів зовнішньоекономічних операцій. Зокрема, якщо у 2006 році митними органами Європейського митного союзу було оформлено близько 173 млн. декларацій, то у 2011 році їх кількість становила близько 281 млн. од. [5]. Така тенденція характерна і для України, а, отже, і підходить до вирішення проблем, які стосуються більшості суб'єктів господарювання, мають бути загальними.

Відповідно до вищезазначеного важливим є вивчення стратегічних напрямків, за якими відбувається розвиток та адаптація роботи митних органів розвинених держав світу до сучасних тенденцій ведення міжнародної торгівлі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення світового досвіду діяльності митних органів різних держав світу, організаційних аспектів функціонування Європейського митного союзу, зокрема з метою надання пропозицій щодо впровадження окремих напрямків діяльності в роботу митних органів України здійснювали такі вчені як Н. Антонюк, І. Бережнюк, А. Войцещук, В. Денисов, І. Грицяк, Є. Додін, А. Мазур, М. Микієвич, П. Пашко, В. Ченцов та інші.

Метою написання статті є дослідження тенденцій та стратегічних напрямків розвитку Європейського митного союзу.

Результати досліджень. Європейський союз є одним з найбільших учасників міжнародної торгівлі та відноситься до найголовніших торгових партнерів таких економічних світових лідерів як США, Китай та Росія [5]. Основою розвитку Європейського співтовариства стало створення у 1968 році митного союзу, до складу якого у 2012 році входило 27 митних адміністрацій країн Європи. Із запровадженням заходів ведення спільної митної політики, відміни митних формальностей і скасування митних зборів та обмежень в межах митного союзу, прийняття єдиного зовнішнього тарифу для товарів, що ввозяться на територію митного союзу, перед митними адміністраціями європейських країн постало завдання здійснення та координації спільної діяльності в межах загальних правил, які діють для країн-учасниць митного союзу. Не менш важливими є впровадження та реалізація стратегічних напрямків розвитку митного союзу та визначення спільних пріоритетних завдань митних органів. Мова йде, в першу чергу про: адміністрування та збір митних платежів; контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності вимог законодавства при користуванні пільгами; контроль за встановленими квотами та заборонами, дотриманням екологічного законодавства, безпечністю товарів; захист спільних економічних інтересів із забезпеченням економічної конкурентоспроможності Європейського співтовариства.

За останні чотири десятиліття Європейський союз успішно виконував зобов'язання з адаптації діяльності митних органів до нових глобальних умов, формуючи стратегічні цілі, сфокусовані на вирішення пріоритетних завдань [2].

Розглянемо більш детально стратегічні напрямки діяльності Європейського митного союзу у період з 2008 по 2013 роки, реалізація яких здійснюється з 2008 року, та стратегічні напрямки розвитку митних

органів митного союзу на період з 2014 по 2020 роки, визначенні Парламентом Європейського співтовариства у 2012 році.

Відповідно до Стратегії розвитку митного союзу від 01.04.2008 року з 2008 по 2013 роки включно цілі Європейського митного союзу спрямовуються на:

- захист фінансових і громадських інтересів. В рамках даної цілі митні органи здійснюють: ефективне адміністрування та збір митних платежів; протидію незаконному переміщенню товарів через кордон митного союзу; протидію терористичній діяльності та організованій злочинності, торгівлі товарами, обіг яких заборонено на території митного союзу; виявлення небезпечних вантажів та контрафактної продукції, яка виготовляється та реалізується з порушенням прав інтелектуальної власності; виявлення шляхів постачання наркотичних засобів та зброї; контроль за дотриманням встановлених заборон та обмежень;

- підтримку конкурентоспроможності та сприяння збільшенню законної торгівлі. Основним завданням митних органів є управління та контроль за великими обсягами зовнішньоекономічних операцій без суттєвих черг на кордонах. Значна увага приділяється зменшенню часу на здійснення митного контролю та спрощення митних процедур на кордоні за рахунок ефективного управління митною логістикою, запровадження системи аналізу ризиків та спрощення митного контролю (зведення його до формальних дій) для підприємств зі статусом уповноваженого економічного оператора, здійснення орієнтації на митний аудит. В рамках бездокументальної взаємодії безпосередньо між митними органами митного союзу, між митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності відбувається подальше удосконалення функціонування єдиної європейської митної електронної інформаційної системи (інтеграція інформаційних баз даних в єдину);

- контроль за міжнародними ланцюгами постачання товарів від виробника до кінцевого споживача. Приділяється увага

вивченню ланцюгів міжнародних поставчань товарів, дослідження особливостей ведення та розвитку Інтернет-торгівлі та електронних розрахунків, обміну між митними органами загальною інформацією щодо операцій з товарами та ризиків, які пов'язані з такими операціями;

– підтримку співпраці безпосередньо між митними органами на місцевому та міжнародному рівнях, між митними органами та суб'єктами підприємницької діяльності. Організація роботи митних органів країн-членів митного союзу спрямована на співпрацю з світовими організаціями та митними адміністраціями з питань обміну інформацією, захисту прав інтелектуальної власності, екологічного захисту, застосуванню нетарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Акцент робиться на ефективності використання фінансових ресурсів митних органів в межах митного союзу;

– удосконалення методів роботи митних органів (розширення використання електронних методів обробки даних) та постійне підвищення їх кваліфікації і компетенції, уникнення дублювання функцій окремих підрозділів митних органів [4].

Відмітимо, що реалізація зазначених стратегічних цілей відбувається шляхом фінансування двох пріоритетних напрямків:

– модернізація технічних засобів і митних інформаційних систем та технологій;

– постійне підвищення кваліфікації, розвиток нових навиків та компетенції посадових осіб митних органів.

В процесі виконання поставлених стратегічних цілей Європейською Комісією було проведено оцінку їх реалізації митними адміністраціями Європейського митного союзу та виділено ряд питань, які необхідно вдосконалювати. Це стосується більш широкого підходу до співпраці з іншими міжнародними митними адміністраціями та організаціями, в тому числі щодо двостороннього визнання уповноважених економічних операторів, розробки ефективніших методів аналізу ризиків, методики визна-

чення рівня митного контролю та методики вивчення ланцюгів поставання товарів. Окремо Комісія виділила завдання щодо удосконалення правового регулювання діяльності уповноважених економічних операторів. Зокрема, на практиці в країнах ЄС виникає ситуація, коли підприємствам для того, щоб отримати та зберегти статус економічного оператора необхідно нести значні накладні витрати, які пов'язані із забезпеченням рівня сервісу та дотриманням інших технічних вимог.

Відповідно до Програми дій митних органів Європейського співтовариства «Митниця 2020» основними стратегічними цілями митного союзу на 2014-2020 роки є:

– захист економічних інтересів Митного союзу та інтересів громадськості;

– підвищення конкурентоспроможності європейських виробників, шляхом стимулювання законної торгівлі та зменшення адміністративних заходів;

– співпраця з міжнародними організаціями та митними адміністраціями інших країн світу;

– спрощення процедур митного контролю, захист прав інтелектуальної власності, боротьба з контрафактною продукцією та незаконною торгівлею [3].

При цьому зазначимо, що вдосконалення роботи митних органів відбувається в межах трьох основних напрямків:

1) обмін знаннями та досвідом між митними органами, використання порівняльного аналізу роботи митних органів в рамках виявлення передового досвіду, розвиток співпраці митних органів в режимі «онлайн»;

2) сприяння обміну інформацією та доступу до загальних баз даних в європейських інформаційних системах, розвиток інформаційних технологій та інформаційних систем, в тому числі інтеграція різних інформаційних митних систем в єдину. Зазначимо, що основними митними європейськими інформаційними системами є: загальні інформаційні мережі; системи супутникового зв'язку; системи обміну інформацією з зарубіжними країнами; сис-

теми контролю за транзитом, імпортом, експортом; системи управління ризиками; системи уповноважених економічних операторів; тарифні системи; системи моніторингу; системи захисту прав інтелектуальної власності;

3) постійне підвищення кваліфікації посадових осіб митних органів, підвищення рівня володіння іноземними мовами, розвиток електронного навчання, використання методів моделювання бізнес процесів та діяльності митних органів [3].

Основні пріоритетні цілі Митного союзу на 2014-2020 роки фактично збігаються з пріоритетами, які були визначені на 2008-2013 роки. Проте напрямки та методи роботи митних органів на 2014-2020 роки мають дещо нове спрямування, що пов'язано з постійною зміною умов ведення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами господарювання (зростання обсягів операцій ЗЕД, розвиток транспортної системи, поширення електронної торгівлі та електронних розрахунків, розвиток інформаційних технологій).

Висновки. В умовах суттєвого зростання об'ємів міжнародної торгівлі та збільшення зовнішньоторговельних операцій перед митними органами Європейського митного союзу постає необхідність скорочення часу здійснення митних процедур, спрощення здійснення митного контролю при забезпеченні належного рівня економічних інтересів та захисту від незаконної торгівлі. Глобалізаційні процеси спонукають до інтеграції діяльності митних органів, в тому числі до об'єднань митних органів в митні союзи, укладанні ними двосторонніх угод про співпрацю, обміну досвідом, обміну інформацією, інтеграцією різних інформаційних систем та направленням на створення єдиної глобальної інформаційної системи бази даних. При цьому фінансові ресурси Європейського митного союзу спрямовуються на два основні напрямки: розвиток, впровадження, використання новітніх інформаційних технологій та митних технічних засобів; навчання, підвищення кваліфікації, здобуття посадовими особами митних органів нових професійних навичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ченцов В. В. Особливості державного управління митними органами в Європейському союзі: структурно-функціональний аналіз [Електронний ресурс] / В. В. Ченцов. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-2/doc/5/01.pdf>
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European economic and social committee on the State of the Customs Union. Brussels, 21.12.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/com_reports/customs/com\(2012\)791_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/com_reports/customs/com(2012)791_en.pdf)
3. Establishing an action programme for customs in the European Union for the period 2014-2020 (Customs 2020) and repealing. Brussels, 29.08.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/com_2012_464_en.pdf
4. Strategy for the evolution of the Customs Union Brussels, 01.04.2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/com\(2008\)169_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/com(2008)169_en.pdf)
5. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/index_en.htm.

Яковенко О. В., Медвідь Ю. О. Стратегічні пріоритети країн Європи в рамках Європейського митного союзу

Анотація. В статті висвітлено реалізацію стратегічних цілей Європейського митного союзу у період з 2008 по 2013 роки та пріоритети діяльності митних органів Європи на

період з 2014 по 2020 роки. Окремо приділено увагу основним напрямкам спрямування фінансових ресурсів для вдосконалення роботи митних органів Європи.

Ключові слова: Європейський митний союз, стратегічні цілі, глобалізаційні процеси, інтеграція, митні органи, співробітництво.

Яковенко О. В., Медвідь Ю. А. Стратегические приоритеты стран Европы в рамках Европейского таможенного союза

Аннотация. В статье освещены реализация стратегических целей Европейского таможенного союза в период с 2008 по 2013 годы и приоритеты деятельности таможенных органов Европы в период с 2014 по 2020 годы. Отдельно уделено внимание основным направлениям финансовых ресурсов для совершенствования работы таможенных органов Европы.

Ключевые слова: Европейский таможенный союз, стратегические цели, глобализационные процессы, интеграция, таможенные органы, сотрудничество.

Yakovenko O., Medvid Y. The strategic priorities of European countries within the European customs union

Summary. The article highlights the achievement of strategic goals of the European Customs Union between 2008 to 2013 and priorities of European customs authorities for the period from 2014 to 2020. Separately paid attention to the main areas of focus of financial resources for the improvement of European customs authorities.

Keywords: European customs union, strategic goals, globalization, integration, customs authorities, cooperation.

Стаття надійшла 8.10.2013 р.

